

על דא ועל הא

קורס רבנים צבאיים לחטיבות המלואים

לאחרונה נערך קורס, ראשון במינו, שנועד להכשיר רבנים צבאיים במלואים. בקורס השתתפו כמה עשרות רבנים בעלי נסיון רבני, חנוכי ו... קרבי, ומעתה ישתלבו ביחידות צה"ל ויוצבו בחטיבות המלואים בתפקיד רב חטיבתי. עד כה התקן לחטיבות המלואים היה קציני דת בלבד, שאינם בעלי אישיות רבנית ולרוב הינם חסרי סמכות תורנית. עם כל ההערכה לתפקידים אותם מלאו דומה שעיקר פעילותם היא בשטח הביצועי-טכני דהיינו אספקת תשמישי קדושה, ארגון בתי כנסת, פיקוח על כשרות ועמידה על קיום פקודות מטכ"ל בנושאי דת. בשנתיים האחרונות — עם חלופי המשמרות ברבנות הצבאית הראשית — נקבעו כמה עשרות תקנים חדשים לרבנים צבאיים ביחידות הקבע והסדיר השונות. עתה — לאחר מלחמת יום הכיפורים — הגיע תורם של יחידות המלואים. רואים אנו ב"מהפכה" זו השג נכבד של הרבנות הצבאית הראשית שהשכיחה להבין את הצורך הגדול בדבר והצליחה לקבל תקנים מתאימים. יישר כוחם גם של שלטונות צה"ל שנענו לפנית הרבנות הצבאית ונאותו לאשר תקנים אלו ולשחרר אנשים מיחידותיהם, מהם רבים מיחידות קרביות. כלנו מודעים לעובדה ש"הקהילה הצה"לית" היא אולי הקהילה הנוחה ביותר לפעילותו של רב. בדרך כלל יש בצבא הערכה למעמדו ולפעילותו והוא נהנה גם ממדה מסוימת של סמכות פורמלית שאינה מצויה בדרך כלל בקהילות אזרחיות.

מז המפורסמות היא שחיי צבא — בעתות שלום ובמיוחד לעת מלחמה — מקרבים את הלבבות ונוצרת אחוות לוחמים ופתיחות לחלופי דעות. לא קשה להסביר תופעה זו מבחינה פסיכולוגית, ונתונים אלו מהווים קרקע נוחה לפעילות הסברתית וקירוב לבבות לאבינו שבשמים.

לצערנו, אלפים ואולי רבבות מחיילי צה"ל נתקלו לראשונה בחייהם בצה"ל באישיות רבנית כשם שצה"ל משמש "בית הספר הגדול ביותר במדינה" לכווני השפעה שונים — חיוביים ושליליים — כך משמש הוא מעין "בית ספר שדה" לחילוניים רבים להכרת אורח חיים דתי, הלך מחשבה יהודי ולפגישה עם דמויות תורניות, עם אנשי אמונה וחדורי יהדות יוקרת. מתוך הכרה בעובדות אלו חשוב ביותר שהרב הצבאי ינסה להפנות את מירב פעילותו מעבר לתחומים הטכניים המתחייבים מתפקידו. רצוי היה ביותר כי הרב הצבאי יהיה שותף בדרך כלשהי בשלל נושאי הסעד והחינוך של היחידה, וימצא דרך לשיתוף פעולה עם קציני בריאות הנפש וכיו"ב.

זכורני כי לפני מספר חדשים — לאחר מלחמת יוהכ"פ — הופיע מאמר קטרוג באחד מבטאוני התנועה הקיבוצית ובו התאוננה חברה אחת כי שומעים השכם והערב על פעילותם של רבנים צבאיים, על הופעות רבנים אורחיים ביחידות השונות, על עידוד רוחני, על גילויים של קיום מצוות שונות (תפילין, לולב, תהלים וכיו"ב), על קיום ישיבות תוססות בפאיד ובגולן וכו'. בקיצור חשש חמור מפני "השתלטות קיריקלית" ומאון יהודי ר"ל. כתחליף, מציעה הכותבת לבני התנועה הקיבוצית להפיץ בצה"ל את רעיונות התנועה החלוצית ו"התרבות הישראלית המתחדשת".

מבלי לבטל את ערכה של האידאולוגיה ההתישבותית יש מקום להכיר בעובדה כי בשעות קשות — ולא היו שעות קשות למדינת ישראל כתקופת מלחמת יום הדין ולאחריה — הלבבות פתוחים קמעא וקיימת שעת כושר לנסוך מעט אמונה בליבות מתרוקנים ותוהים.

צאו ובדקו במאמרי עתונות לרוב — מאמרי עיון ורפורטז'ות — שנכתבו בימי המלחמה ובעקבותיה וראו עד כמה שבחו הכותבים את עמידתם הרוחנית ואת הסנם הנפשי של חיילים חדורי אמונה בכלל ושל בני הישיבות בפרט. הכל הללו והעלו על נס את תרומתם למוראל היחידה לרוח הלחימה הכללית.

זהו שטח פעולתו העיקרי של הרב הצבאי, ולעולם יראה עצמו כעין כהן משוח מלחמה המכניס את המימד הרוחני ואת אלקי המערכות לצבא מערכות ישראל.

(י. ש. ר.)

חות"ם — חוג תורני-ממלכתי

עדים אנו לאחרונה להתארגנות מחודשת של פני החברה הישראלית. מכל הצדדים שומעים אנו קולות המכריזים ואומרים כי המלחמה שינתה אצלם את הגישה לבעיות הציבור. מעתה העם יטול גורלו לידי! ועוד כהנה וכהנה. הוקמו "תנועות מחאה" רבות שהמכנה המשותף שלהם הוא כלפי המימסד הקיים ותחושה פנימית עזה התובעת שינוי. יתכן שבתנועות אלו ובהתארגנויות אלה יש משהו מן היסוד השלילי של "חיפוש קרבנות" והתרוצצות-של-מבוכה. מכל מקום ברור שהרבה מן החיוב מונח ביסודן של תנועות אלו, וה"איכפתיות" המוצהרת יכולה לשמש מקור של ברכה, אם אמנם תופנה לאפיקים נכונים. גם המחנה הדתי איננו מנותק מהתחושות הציבוריות הכלליות וגם בו גואה הרצון לעשייה מחודשת, לתקון עולם במלכות ש-די, לבנין הנהרסות ולתקומה שלאחר אכזבה.

וגדולה מזו, דומה כי לנו — לציבור המאמינים — יש הרבה מה לומר בשעות אלו. השקפה על המאורעות בעין-של אמונה יש בכוחה להביא עידוד רב, חיזוק ותקווה לקראת הבאות. דומה כי יש לנו במה למלא את הריקות שנוצרה בציבור, ויש לנו "פרוגרמה" שיש עמה אתגר: חיים יחודיים שלימים. על רקע כל האמור נעשה נסיון ראשוני בירושלים להתארגנות חוג תורני-ממלכתי (חות"ם).

באסרו חג דפסח התכנסו כמה עשרות בני תורה בבנין ירושלים לצעירים לדיון טרומי באפשרות להתארגנות ובמטרותיה. המתכנסים דנו בכובד רב,

בצורת רב שיה, בשאלה האם יש צורך בהתארגנות מקיפה לפעילות בכל התחומים: או שמא בתחום הפוליטי בלבד. האם יש לקשור את ההתארגנות עם המפד"ל אם לאו. מרבית המשתתפים ציינו כי קרובים אנו ברוחנו ל"גוש אמונים" שהתארגן בחדשים האחרונים וממשיך לדון ולהתלבט במקומו ובתפקידיו במירקם החיים הפוליטיים והחברתיים במדינה.

בינתיים נבחרה ועדה-מכינה (עליה נמנים: חנוך ברגמן, מיכאל צבי נהוראי, חנן פורת, יעקב פילבר, אריה קוסטינר וישראל רוזן — כולם מאזור ירושלים) שתנסח מטרות פעולה, תגדיר זיקתנו למפד"ל בכלל ולגוש "אמונים" בפרט. רבים הצביעו על הרב דרוקמן — ראש ישיבת "אור עציון" כמתאים לעמוד בראש תנועה תורנית-ממלכתית זו.

התכנית הקרובה היא לארגן כנס יסוד גדול של שוחרי תורה נאמני המדינה אשר יחליט מה? מתי? איך? ולשם מה? בינתיים נערכו מספר חוגי-בית בירושלים.

יש להניח שבלב רבים — בכל חלקי הארץ — מפעם רעיון של התארגנות מעין זו ויש לעשות, איפוא, להתלקטות ולגיבוש הכוחות.

(י. ש. ר.)

סוכת דוד הנופלת

לא לכך פיללנו. אמת, קוננה חרדה בלב שביום מבחן יהיו מנהיגנו מוכנים לוותר על חלקים מארץ ישראל, אך בטוחים היינו כי הדבר יעשה על ידם אך ורק למען מה שנראה להם כחשוב ונעלה ביותר — השלום. כיצד היו משננים חזור ושנן "באין שלום אין נסיגה..."

והנה באה המפולת וההדרדרות, ומוכנים לנסיגות משמעותיות, ולא למען שלום — על כך אין מדברים כלל — אף לא למען הסכם אי לוחמה אלא למען... בעצם אי אתה יודע למען מה, שהרי הפסקת אש הוסכמה זה מכבר ואין מכבדים אותה — לכל שאינו עוצם עיניו ברור כי עם נסיגה מן השטחים במצב אשר כזה נסוגים — לאמיתו של דבר מן הבטחון והשלום הנכספים.

אל הכאב על הנכונות למסירת שטחי ארץ ישראל (שאגב מתפרסים מזרחה לקו הסגול אל התחום הנקרא משום מה — "המובלעת") מתלווים כאב וחרדה לבטחון ולשלום. אך ביותר דואב הלב על ה"כירסום" המשמעותי בריבונות היהודית, על מלכות ישראל המדלדלת. על ממשלה שאינה מושלת, אלא מיטלטלת מן הלחץ אל הפחד ומן הפחד אל הפח. על כפיפות קומה ונמיכות רוח (מידות טובות כשלעצמן במישור האיש). שלבשה את אותם המופקדים על גאוותו של ישראל.

והלב יוצא לקראת מלכות של אמת, היא המובטחת לצאת משורש ישי ולהנהיג את העם והעולם כולו לקראת האחרית הטובה.

י. ש.

למערכת "מורשה",

שלום.

הופתעתי מאוד למצוא שבגיליון האחרון (ד') של "מורשה" הוצמד לשמי התואר "הרב". ברצוני להבהיר ש:

א. אני לא רב, לא לפי ידיעותי בתורה ולא לפי תפקידי, ואף אין לי סמיכה לרבנות.

ב. לצערי (אפשר להוסיף: הרב) אני עוד לא נשוי, כך שאפילו המנהג המגוחך שהשתרבב לאחרונה בחוגים מסוימים להוסיף תואר "הרב" לכל אדם נשוי ("בנות ישראל סומכות"?) — אינו חל עלי לפי שעה.

ג. לדעתי כדאי לכם לא להיות שותפים לאינפלציית-התארים, וחובת-היגנות עליכם שלא לעשות שום שינוי במאמרים או בכותרות שלא על דעת כותביהם. ד. אין צריך לומר שהערות אלה אין בהן כדי לפגום אף כמלוא הנימה את הערכתי וחיבתי העמוקה ל"מורשה" ולחברי המערכת, עשו והצליחו!

שלכם

יצחק גרינשפן

צה"ל (היום ה-150)

י"א באדר תשל"ד

ההסתדרות הציונית העולמית

המתלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה

ת. תד. 92 ירושלים

1. תיק ל"יום ירושלים"

מכיל 10 חוברות על ירושלים — העיר, תולדותיה וזיקת העם אליה. בצרוף מפת העיר העתיקה.

המחיר: — 16 ל"י

הזמנות בצרוף המחאה לפי הכתובת:

המתלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה, ת. ד. 92, ירושלים.

2. "האשה והמצוות"

מאת הרב אליקים ג. אלינסון.

ילקוט הוראות חכמינו ופסקי הלכות.

המחיר: — 16 ל"י.

ההפצה בידי:

הוצאת הספרים של הסוכנות היהודית, ת. ד. 7044, ירושלים.